वामनावतारमाह अदितेःसुतानांद्वादशादित्यानांमध्येअधियज्ञः यज्ञाधिष्ठाताविष्णुः अवरजः कनीयानपिगुणैर्ज्यायान्ज्येष्ठः गुणानेवाह यद्यत इमान्लोकान्विचक्रमे पादन्यासैःक्रांतवान् अथ प्रतिश्रुतानंतरमेव तत्रहेतुःबलेःक्ष्मांवामनरूपेणजगृहे नन्वीश्वरःस्वयंकिमितितथाचक्रे तत्राह याञ्चांविनाधर्ममार्गेवर्तमानोनचाल्यः ऐश्वर्यान्नभ्रंशनीयइति ॥ १७ ॥ ननुतर्हियाञ्चयापिचालनमनुचितमेवेत्याशंक्यततोधिकंस्वसालोक्या दिदास्यामीत्याशयेनहृतवानित्याह नार्थइति यद्विबुधाधिपत्यमिदानींबलात्प्राप्तमयेदीयमानंच अयंबलेःपुरुषार्थोनभवति कुतइत्यतआह आअपइतिच्छेदः उरुक्रमस्यपादशौचंचरणक्षालनरूपाअपः आसर्वतोधृतवतः क्वशिखांशिखायांमूर्ध्नीत्यर्थः किंच शुक्रेणवारितःशप्तोपि अंग हेनारद यःप्रतिश्रुतंविनाअन्यत् नचिकीर्षत् कर्तुंनैच्छत् यश्चतृतीयपादपूरणार्थंहरयेआत्मानंदेहमपिअभिमेने अंगीकृतवान् एवंसदेहंत्रैलोक्यं

ज्यायान्गुणैरवरजोऽप्यदितेःसुतानांलोकान्विचक्रमइमान्यदथाधियज्ञः ॥ क्ष्मांवामनेनजगृहेत्रिपदच्छले नयाञ्चामृतेपथिचरन्प्रभुभिर्नचाल्यः ॥ १७ ॥ नार्थोबलेरयमुरुक्रमपादशौचमापःशिखांधृतवतोविबुधा धिपत्यम्॥ योवैप्रतिश्रुतमृतेनचिकीर्षदन्यदात्मानमंगशिरसाहरयेऽभिमेने ॥ १८॥ तुभ्यंचनारदभृशंभग वान्विवृद्धभावेनसाधुपरितुष्टउवाचयोगम्॥ ज्ञानंचभागवतमात्मसतत्वदीपंयद्वासुदेवशरणाविदुरंजसैव॥ ॥ १९॥ चक्रंचदिक्ष्वविहतंदशसुस्वतेजोमन्वंतरेषुमनुवंशधरोबिभर्ति ॥ दुष्टेषुराजसुदमंव्यदधात्स्वकीर्तिंस त्येत्रिपृष्ठउशतींप्रथयंश्चरित्रैः॥ २० ॥ धन्वंतरिश्चभगवान्स्वयमेवकीर्तिर्नाम्नानृणांपुरुरुजांरुजआशुहंति॥ यज्ञेचभागममृतायुरवावरुंधआयुश्चवेदमनुशास्त्यवतीर्यलोके॥ २१॥ श्रद्धयादत्तवतोविबुधाधिपत्यमर्थोनभवती त्यर्थः ॥ १८ ॥ हंसावतारमाह तुभ्यमिति भृशंविवृद्धेनभावेन अत्युद्रिक्तयाभक्त्यापरितुष्टःसन् भक्तियोगंसाधुयथातथाउवाच ज्ञानंचेतिज्ञान साधनम् किंतत् भागवतंनामकथंभूतम् तत्त्वमेवसतत्त्वम् आत्मतत्त्वदीपकम् विवृद्धभावेनेतिविशेषणस्यफलमाह यदिति ॥ १९ ॥ तत्तन्मन्वं तरावतारमाह चक्रमिति स्वतेजःनिजंप्रभावमेवचक्रंसुदर्शनंबिभर्ति चक्रवदप्रतिहतंप्रभावंबिभर्तीत्यर्थः तदेवाह मनुवंशपालकः सन् त्रयाणांलो कानांपृष्ठेउपरिस्थितेसत्यलोकेपिकमनीयांस्वकीर्तिविस्तारयन्राजसुदंडंविधत्ते ॥ २० ॥ धन्वंतर्यवतारमाह लोकेअवतीर्यधन्वंतरिःसन् पुरुरु जांमहारोगिणां स्वनाम्नैवरुजःरोगान्हंति स्वयमेवकीर्तिरितिकीर्त्यतिशयोक्तिः अमृतंमरणशून्यमायुर्यस्मात्सः अवअवसन्नंपूर्वं दैत्यैःप्रतिबद्धं यज्ञेभागमवरुंधे लभते अवापरुद्धमितिपाठेप्ययमेवार्थः आयुर्विषयंवेदंचानुशास्ति प्रवर्तयति ॥ २१ ॥